

liga spelmanslag har ställt upp på dansbanan, där Otto Sjöberg leder framförandet av Petter Blombergs gånglåt. T. h. Marschen från kyrkan genom Stöde blev ett glansfullt inslag i spelmansstämman.

Medelpad fick 10 nya riksspelmän i Stöde

En strålande hembygdifest, gick helt i folkmusikens och glädjens tecken

Medelpad fick tio nya riksspelmän vid spelmansstämman i Stöde. Ett 15-tal medelpadingar erövrade dessutom Zornmärket i brops och 7 fick diplom för sina insatser. Jurymedlemmarna var mycket imponerad över det livliga intresset för folkmusiken i norrländska bygder och erkände att de fått höra många vackra låtar, karakteristiska för norrländska landskap, ett trevligt spelsätt och frisk spelansglädje. Det var icke endast norrländska spelmän som utmärkte sig — det kom friska fläktar även från det övriga Sverige. Av drygt 150 spelmän som mött upp trädde 72 inför juryn och de allra flesta vann hedrande belöningar.

Aldste deltagaren i gårdagens uppspelningar var 85-åriga Måns Olson från Mattmar, som här spelar en gammal spelmanslåt.

Spelmansstämman i Stöde är ett vackert minne. Den saken var alla spelmän ense om. Den vackra naturen prisades i höga tonarter och det strålande vädret gav tillsammans med spelansglädjen glans åt spelmansfesten.

Söndagen inleddes med uppspelning inför juryn. Det fanns en »restupplaga» på sju man kvar till söndagen och dessa klarades av före kyrkdags.

Stöde kyrka var fullsatt vid högmässan och spelmännen utgjorde ett färgrikt inslag. Kontraktspresten Ossian Petersson predikade. Ett 10-tal spelmän från Södermanland, Gotland, Stockholm och Västergötland deltog med fiolmusik och utförde först Österåkers brudmarsch samt efter trosbekännelsen Kyrklig visa från Vingåker. De spelade även Kyrkmarsch från Mörkö. För ackompanjemanget svarade vid orgeln kantor Helge Öhman. Kontraktspresten visade sedan deltagarna de medeltida skulptu-

rerna och pergamentsbrev. Till sist sjöngs Härlig är jorden. Kollekten till nödlidande i utlandet inbragte 142 kr.

Ute på kyrkvallen möttes spelmännen av publikinvasionen, men det gick i alla fall bra att ordna upp festtåget, som med fanborg i spetsen startade med Medelpadsspelmännen främst.

Dagen var hembygdsbetonad och detta markerades av uppställningen. Spelmännen spelade så att svetten lackade och svenska folket i tusental, som kantade dikesrenar och utsiktsplatser, applåderade de olika landskap, som drog förbi. På beställning av radion skulle festtåget passera mikrofonen kl. ½2 och på grund härav gjordes ett par konstpauser på marschen till festplatsen. Genom radioinspelningen förtrycktes upptakten i någon mån, bl. a. kom man ej åt någon högtalare till hälsningstalet, som hölls av hembygdsföreningens ordf. J. O. Engström. Men sedan spelanshären spelat en gånglåt från Me-

gjorde glänsande affärer och den varma korggubben hade all möda i världen att senapspackla sina varor medan andra föredrogo en glasspinne — värmen satt tydligen i länge efter dagens flödande solsken. Till sist trädde dansen på banan, varvid hela hundratalet spelmän i tur och ordning gruppvis stod för musiken och bättre har väl aldrig stödeungdomen dansat — inte ens till jazzens grytlock och burksmat-ter.

Fru Greta Andersson från Oxelösund i sin vackra allmogedrätt var en av stäm- mans många goda spelare.

DAGENS NYHETER Lördagen den 22 Juli 1950

Jon-Eriks stråke sjunger på Skansen

Jon-Erik Öst (till höger) med sin unga hustru Ester och sonen Eric.

Söndagsprogrammet får högtidlig prägel.

Det börjar med högmässa i kyrkan och sedan skall prostén Ossian Petersson på tio minuter visa några av kyrkans relikvarefter festtåget utgår från kyrkvallen med medelpadingarna i spetsen. Dagens program blir hembyggsbetonat med bl. a. högtidstal av hovrättspresident Knut Elliot och föredrag om spelmansarvet i Medelpad av skriftställare Nils August Flodén. Klockan 8 på kvällen får man veta resultatet av uppspelningarna och man går givetvis i spänning för att få gra-

tulera de nykorade riksspel- männen.

□ Vandra vägen fram tills du känner en kniv i ryggen, lär i gamla dar en utsocknes ha fått till svar när han frågade om vägen till Delsbo. Med all säkerhet hette vägvisaren dock inte Jon-Erik Öst, riksspelmannen från Delsbo. Vilken nu och några dagar framåt i prunkande Delsbodräkt tillsammans med sin hustru Ester och sonen Eric förnöjer Skansens publik med vackra folklåtar på fiol.

Jon-Erik känner sig visserligen bäst hemma i Vilhelmina numera, men han skäms inte över sitt påbrå från Delsbo och förnekar blankt att delsboknivarna skulle sitta lösare i slidorna än andra knivar eller att länsmännen i socknen skulle kännetecknas av särskilt betungande över- tidsarbete.

Inte heller var det Jon-Erik som oförskräckt offrade huskattens nio liv för att få fart i sin spelmansstråke då han varken ägde sträng eller fårtarm som dög. En av hans vä- ner stod för den bedriften, men man skulle gärna tro den vithårige mu- sikanten om att hellre spela Dels- bolåtar på katt-tarm än att inte spela dem alls. Jon-Erik har nämligen sedan barnsben varit sin musik hän-

given; han slog igenom redan 1910 vid Zorns spelmansstämma på Skan- sen och bär nu Zorntecknet i guld på västen.

□ — Jag var förstas bagare en tid, målare i tre år och skräddare tre dar, säger han, men det var bara en övergångsperiod. Sedan dess har jag varit spelman av hela mitt hjär- ta.

Som sådan for Jon-Erik till Ame- rika och spred glans och ära över svensk folkmusik i hela USA, och turnén blev ett fantastiskt triumftåg för den unge hälsingen och hans fiol. Bara språket var till en början be- svärligt. Varför Jon-Erik blev hjärtinnerligt glad när han stötte på en svensktalande gris i en stia i Los Angeles. Den sade nämligen "nöff, nöff" precis som grisarna hemma i Delsbo.

Någon Amerikatripp blir dock inte av i år. I höst spelar familjen Öst åt föreläsningförbunden i Medelpad och Angermanland, men dessförin- nan kan de t. o. m. tisdag avlyssnas vid Bollnässtugan och Balderslunden på Skansen.

delpad gemensamt, marscherade man vidare till stora festplatsen vid Berggården, där bl. a. hovrättspresident Knut Elliot höll högtidstalet och skriftställaren N. Aug. Flodén höll föredrag om spelmansarvet i Medelpad.

Spelmännen uppträdde samfält, landskapsvis och grupper. Yngste och äldste deltagarna apostroferades och en liten pigg gut, 2½-åringen Huldt från Visby som sekunderade sin pappa med en leksaksfiol, knep också applåder.

Dikter till spelmännens ära lästes av fruarna Thea Frébe-lius och Edla Wernberg.

Skönsbergs folkdanslag uppträdde också med den äran.

För publikens utspisning och underhållning var väl sörjt. Det var minsann ingen liten apparat utspisningsdetaljen en stekhet dag som gårdagens, men arrangörerna voro väl rustade.

Festens höjdpunkt blev utdelningen av erövrade diplom och Zornmärken. Flera tusen personer hade då samlats med spelmännen i centrum. Än en gång fick man höra samtliga spelmän i aktion, ett härligt samspel under hr Otto Sjöbergs ledning. Så framträdde juryn och Sven Axéll utdelade utmärkelserna. Om det applåderades! Jo, något. Hr Axéll berättade om Zornmärket, som instiftades 1910 och kom i Svenska Ungdomsringens regi 1931 och om stipulationerna. Han uttryckte vidare sin beundran, som han och hans kamrater i juryn, kände inför den spelmansglädje som uppvisats. Hr J. O. Engström tackade spelmännen å hembygdsföreningens vägnar och hr Waldemar Strand harangerade både spelmän och hembygdsvärdare. Slutligen höll konferensieren, kassör O. Isacson ett vackert tal som utmynade i ett leve för fosterlandet och slutligen sjöngs unisont Du gamla du fria.

Nya riksspelmän blev, med Zornmedaljen i silver:

Ivar Abrahamsson, Borgsjö, Joel Böhlén, Lidensboda, Jon Engström, Långsjökullen, Olof Falk, Offerdal, Lars Erik Forslin, Erikslund, Erik Gerdin, Järkvisselele, Ingrid Holmgren, Marsfjäll, Karl Hult, Gotland, Anton Högerberg, Ange, Arvid Hansson, Bettna, Torsten Karlsson, Sundsvall, Albin Lodin, Mattfors, Per Mesch, Linsäll, Jonas Nahlin, Bispfors, Anders Nilsson, Mörsil, Per E. Nilsson, Ange, Måns Olsson, Mattmar, Hans Strömstedt, Sundsvall, Adolf Söderkvist, Mangen, Oskar Wallin, Härnösand, Gösta Vernberg, Sundsvall.

Zornmedaljen i brons tilldelades: John Abrahamsson, Njurunda, Olof Andersson, Sundsvall, Karl Ahnell, Borgsjö, Erik Bäckstade, Gotland, Viktor Bodén, Långsele, Evert Bredberg, Njurunda, Bertil Bystedt, Fränsta, Valter Byström, Vindeln, Helmer Dahlberg, Njurunda, William Falk, Borgsjö, John Flodman, Revsund, Petter Fröhlén, Mattfors, Eskil Hansson, Östersund, Nestor Johansson, Erikslund, Konrad Lindgren, Sundsvall, Karl Lignell, Häggånäs, Helmer Nordlind, Kvissle, Gustav Nyström, Långsele, Gustav Persson, Alsen, Sven Persson, Ytterbergsbyn, Henning

Ridderström, Stockviks-verken, Albin Scott, Sundsvall, Otto-Sjöberg, Selånger, Valdemar Strand, Sundsvall, Gunnar Sundin, Mattfors, och Arne Viklund, Haverövalen.

Diplom tilldelades: Greta Andersson, Oxelösund, Gustaf Andersson, Eskilstuna, Arvid Bergkvist, Byn, Kovland, N. Bergström, Stockholm, Konrad Bergström, Njurunda, Stig Dahlström, Ture Fallstenius, Stockholm, Helge Forslin, Borgsjö, Rune Hellman, Karlsborg, Karl Hägg, Gotland, Jan Ivar Karlsson, Sundsvall, Allan Karlsson, Blattnicksele, Karl Lindberg, Gillis Näslund, Stugun, Harald Pettersson, Sundsbruk, Svante Pettersson, Gotland, Gunnar Sjögren, Sthlm, Evert Wernberg, Sundsvall, Werner Wernberg, Sundsvall, Gösta Örberg, Göteborg. De flesta av »diplomaterna» hade tidigare erövrat Zornmärke i silver eller brons.

★

Medan festen fortsattes tills ny dag randades samlades spelmännen som Stöde kommuns gäster på Berggrens pensionat. Talens rad inleddes av kommunalnämndens ordf. hr Karl Sundin, som tackade spelmännen å kommunens vägnar och förklarade att anledningen till att en så storartad spelmansstämma kunnat anordnas i Stöde antagligen berodde på att stödeborna ännu icke lyckats förstöra Guds vackra natur. Tal. fick omedelbart instämmande av »eldsjäl» Gustaf Wetter, Södermanland och Småland, som sedan berättade om folkmusikens pionjärer i vårt land och påyrkade att Stöde anordnar spelmansstämmer vart eller vartannat år och han garanterade att Skåne och det övriga Sverige skulle möta upp. Vidare talade hrr J. O. Engström och Valdemar Strand m. fl.

SPELMANSFEST 150 spelmän på riksstämman i Stöde

Å hembygdsgården i Medelpadsocknen Stöde håller 150 spelmän riksstämman med prov för Zornmärken och diplom. Från hela landet kommer musikanter dragande i färgglada bygdedräkter till festplatsen på Huberget, men Medelpadsborna är naturligtvis flest och sätter därmed sin prägel på stämman. Riksspelmannen och målaren Nils Olsson, Sundsvall uppvaktar här Stödesysterarna Ingrid och Elsa Sahlin, under en paus i det flitiga spelandet. *Se sidan sex, spalt tre.*

Fru Greta Andersson, Oxelösund, lyssnar till konserten från fr. v. Evert Nilsson, Stockholms Gille, Ture Falstenius, Stockholm, Algot Jorlin, Hanviken, och Helge Forslin, Erikslund, Medelpad.

Från Dagens Nyheters utsände medarbetare

STÖDE, lördag.

Genom fagra Stöde socken i Medelpad tågade på lördagskvällen 150 folkdräktklädda spelmän till tonerna av egen folkmusik in till Stödebarnas hembygdsgård på Huberget i Källsta by, där de samlades till spelmannsstämman. Uppspelning för blivande riksspelmän var en av punkterna på programmet. Det utspelades bland uråldriga medelpadsstugor, som minner om både den sista stora björnjakten och bergakungens kvinnorov.

Redan på fredagseftermiddagen togs de första provande spelmannstonerna i Stöde, men först på lördagen blev det riktig folkmusikstämning i den långsträckta socknen vid Ljungan.

Pampiga led av flitigt kvintilerande spelmän drog från Kävsta by till en för spelmannsstämman särskilt timrad dansbana vid hembygdsgården. Man fick lyssna till "Gånglåt från Medelpad" och "Polska från Liden" från 150 samstämda stråkar.

Några ungdomar som 1928 tyckte det var på tok att man tänkte riva den förnåma 1700-talsstugan Berggården på Huberget och köpte byggnaden för att uppföra den på ny plats åstadkom 1930 en liten början till det storartade hembygdsområdet. Men sedan dess har intresset för hembygdsvård vuxit i Stöde, och just nu är man i färd med att skaffa sig eget vandrarhem i den anrika "Smyggården", som förts till Huberget från Fanby i en annan ända av socknen.

Den sista björnen som fälldes i Stöde har fått ett äreminne i Hubergets museum, som innehåller en av Sveriges förnämsta samlingar av föremål från Norrlandsbyarna. Trävarupatronen Olov Peter Aström donerade över 800 värdefulla föremål till Huberget, bl. a. en björnklo. Det var en av dem som Stödejägaren Edström tog från den sista björn han sköt. Fem barn hade

han, och vart och ett fick var sin av björntassens fem klor som fadersarv.

"1718 om messommardeg så kom här bårt en dater som heter Anna om sex år", lyder inskriften i den gamla lada där Stödeflickorna på lördagskvällen sålde filmjolk till svettiga riksspelmän. Hembygdsföreningens primus motor, hemmansägare Evert Svedin, berättar gärna om hur bergakungen tog lillpigan, som varit olydig mot farmor, med sig till skogs. Det hjälpte inte ens att ringa i kyrkklockorna: pigan var försvunnen.

Försvunnen är också den namnkunnigast Stödespelmannen, den trollkunnige Spel-Jöns, som lärde bort spelmannskonsten vid midnatt i kyrkan för 50 riksdaler kontant betalning. Men kvar i Medelpad finns dock än spelmän som kan få fiolen att låta lika trollbunden som näcken i sägnerna. Den konsten visar de på söndagen bl. a. för hovrättspresident Knut Elliot, skriftställaren Auge Flodén och hembygdsföreningens ordförande, folkskollärare J. O. Engström, som alla tre håller tal för folkmusikanterna. De mest förtjänta av dessa mottar under högtidliga former sina Zornmärken och diplom som avslutning på Stödes glada spelmannsstämman.

Niels.

delpad gemensamt, marscherade man vidare till stora festplatsen vid Berggården, där bl. a. hovrättspresident Knut Elliot höll högtidstalet och skriftställaren N. Aug. Flodén höll föredrag om spelmansarvet i Medelpad.

Spelmännen uppträdde samfält, landskapsvis och grupper. Yngste och äldste deltagarna apostroferades och en liten pigg gut, 2½-åringen Huldt från Visby som sekunderade sin pappa med en leksaksfiol, knep också applåder.

Dikter till spelmannens ära lästes av fruarna Thea Freblius och Edla Wernberg.

Skönsbergs folkdanslag uppträdde också med den äran.

För publikens utspisning och underhållning var väl sörjt. Det var minsann ingen liten apparat utspisningsdetaljen en stekhet dag som gårdagens, men arrangörerna voro väl rustade.

Festens höjdpunkt blev utdelningen av erövrade diplom och Zornmärken. Flera tusen personer hade då samlats med spelmännen i centrum. Än en gång fick man höra samtliga spelmän i aktion, ett härligt samspel under hr Otto Sjöbergs ledning. Så framträdde juryn och Sven Axéll utdelade utmärkelserna. Om det applåderades! Jo, något. Hr Axéll berättade om Zornmärket, som instiftades 1910 och kom i Svenska Ungdomsringens regi 1931 och om stipulationerna. Han uttryckte vidare sin beundran, som han och hans kamrater i juryn, kände inför den spelmansglädje som uppvisats. Hr J. O. Engström tackade spelmännen å hembygdsföreningens vägnar och hr Waldemar Strand harangerade både spelmän och hembygdsvärdare. Slutligen höll konferensieren, kassör O. Isacson ett vackert tal som utmynnade i ett leve för fosterlandet och slutligen sjöngs unisont Du gamla du fria.

Nya riksspelmän blev, med Zornmedaljen i silver:

Ivar Abrahamsson, Borgsjö, Joel Böhlén, Lidensboda, Jon Engström, Långsjökullen, Olof Falk, Offerdal, Lars Erik Forslin, Erikslund, Erik Gerdin, Järkvisslele, Ingrid Holmgren, Marsfjäll, Karl Hult, Gotland, Anton Högerberg, Ånge, Arvid Hansson, Bettna, Torsten Karlsson, Sundsvall, Albin Lodin, Matfors, Per Mesch, Linsäll, Jonas Nahlin, Bispfors, Anders Nilsson, Mörsil, Per E. Nilsson, Ånge, Måns Olsson, Mattmar, Hans Strömstedt, Sundsvall, Adolf Söderkvist, Mangen, Oskar Wallin, Härnösand, Gösta Vernberg, Sundsvall.

Zornmedaljen i brons tilldelades: John Abrahamsson, Njurunda, Olof Andersson, Sundsvall, Karl Ahnell, Borgsjö, Erik Bäckstade, Gotland, Viktor Bodén, Långsele, Evert Bredberg, Njurunda, Bertil Bystedt, Fränsta, Valter Byström, Vindeln, Helmer Dahlberg, Njurunda, William Falk, Borgsjö, John Flodman, Revsund, Petter Fröhlén, Matfors, Eskil Hansson, Östersund, Nestor Johansson, Erikslund, Konrad Lindgren, Sundsvall, Karl Lignell, Hägnäs, Helmer Nordlind, Kvissle, Gustav Nyström, Långsele, Gustav Persson, Alsen, Sven Persson, Ytterbergsbyn, Henning

Ridderström, Stockviks-
verken, Albin Scott, Sundsvall, Otto Sjöberg, Selånger, Valdemar Strand, Sundsvall, Gunnar Sundin, Matfors, och Arne Viklund, Haverövalen.

Diplom tilldelades: Greta Andersson, Oxelösund, Gustaf Andersson, Eskilstuna, Arvid Bergkvist, Byn, Kovland, N. Bergström, Stockholm, Konrad Bergström, Njurunda, Stig Dahlström, Ture Fallstenius, Stockholm, Helge Forslin, Borgsjö, Rune Hellman, Karlsborg, Karl Hägg, Gotland, Jan Ivar Karlsson, Sundsvall, Allan Karlsson, Blattnicksele, Karl Lindberg, Gillis Näslund, Stugun, Harald Pettersson, Sundsbruk, Svante Pettersson, Gotland, Gunnar Sjögren, Sthlm, Evert Wernberg, Sundsvall, Werner Wernberg, Sundsvall, Gösta Örberg, Göteborg. De flesta av »diplomaterna» hade tidigare erövat Zornmärke i silver eller brons.

★

Medan festen fortsattes tills ny dag randades samlades spelmännen som Stöde kommuns gäster på Berggrens pensionat. Talens rad inleddes av kommunalnämndens ordf. hr Karl Sundin, som tackade spelmännen å kommunens vägnar och förklarade att anledningen till att en så storartad spelmansstämma kunnat anordnas i Stöde antagligen berodde på att stödeborna ännu icke lyckats förstöra Guds vackra natur. Tal. fick omedelbart instämmande av »eldsjälen» Gustaf Wetter, Södermanland och Småland, som sedan berättade om folkmusikens pionjärer i vårt land och påyrkade att Stöde anordnar spelmansstämmer vart eller vartannat år och han garanterade att Skåne och det övriga Sverige skulle möta upp. Vidare talade hrr J. O. Engström och Valdemar Strand m. fl.